

**Helena Saktorová - Klára Komorová
- Emília Petrenková
Generálny katalóg tlačí 16. storočia
zachovaných na území Slovenska. II.
Tlače 16. storočia v piaristických knižniciach.
Martin, Matica slovenská 1997. 534 s.**

Druhý díl generálního katalogu tisků 16. století zachovaných na území Slovenska zpracovaný pracovníci Národního bibliografického ústavu Slovenské národní knihovny v Martině navazuje na první díl tohoto plánovaného patnáctisvazkového katalogu, který vyšel v roce 1993 a který přinesl soupis tisků 16. století z fondu Slovenské národní knihovny Matice slovenské. Slovenská národní knihovna MS vycházející z projektu pasportizace historických fondů, která probíhala od poloviny osmdesátých let a snažila se podchytit množství, stav a rozmístění knižních historických památek na území Slovenska (zjištěny byly cca 4 milióny knihovních jednotek, z toho 27 000 tisků 16. století), založila svůj program zpracovávání historických fondů, který koresponduje nejen se záměry slovenské národní retrospektivní bibliografie, ale také s mezinárodním programem výzkumu dějin knižní kultury a zpracovávání tisků 16. století, na důkladné a úplné katalogizaci historického knihovního bohatství.

Mnohaleté koncepčně pojaté pracovní úsilí kolektivu zpracovatelů nese tedy svoje zasloužené plody. Druhý objemný svazek tisků 16. století přináší soupis tisků historických knihoven piaristického řádu v Podolínci, Prievidzi, Sv. Jure, Krupine, Leviciach, Nitře a Ružomberku. Fond těchto knihoven byl v letech 1954-1996 uložen v Matici slovenské a původnímu majiteli byl vrácen v rámci restitucí v roce 1996.

Katalog obsahuje 1861 bibliografických abecedně řazených záznamů tisků 16. století těchto piaristických knihoven. Nejstarším a nejbohatším fondem je knihovna v Podolínci (1038 knihovních jednotek 16. století

z celkového 6494 starých tisků), zajímavý a skladebně pestrý je fond tzv. nitranského svozu, i když z celkového množství 15 000 připadá na 16. století pouze 412 položek. Chronologicky převažují knihy vydané ve druhé polovině 16. století, a to v latinském a německém jazyce (kromě klasických jazyků jako řečtina a hebrejščina jsou však zastoupeny další jazyky - češtinu nevyjímaje). Najdeme tu bohemikální tisky vydané nejen v Praze a Olomouci, ale také v Prostějově, Ivančicích a Kralicích. Kromě známých evropských tiskařských oficín (co do počtu knih první místa zaujímají Basilej, Frankfurt, Kolín, Štrasburk, Antverpy, Lyon, Paříž a Benátky) najdeme řadu tisků vydaných na území dnešního Polska (Krakov, Poznaň, Toruň, Vratislav), Litvy (Vilnius, Kaliningrad) či Rumunska (Cluj, Brašov).

Vlastní pečlivě zpracovaný soupis je doplněn nejen úvodními pasážemi (metodika zpracování, citovaná literatura, použité zkratky), ale také bohatým rejstříkovým aparátem (rejstřík jmen ostatních původců, rejstřík jmen z úvodů, dedikací a příležitostných básní, topograficko-typografický rejstřík řazený podle místa vydání, jmenný rejstřík tiskařů a nakladatelů, rejstřík vlastníků, rejstřík chronologický, jazykový a v neposlední řadě rejstřík signatur podle provenienčních celků piaristických knihoven).

A to všechno v dvojí cizojazyčné verzi - v angličtině a němčině.

Dílo, kterému dle mého názoru k dokonalosti chybí jen fotografická doprovodná příloha ilustrující obrazově některé cenné jednotliviny, je nejen významným bibliografickým počinem z hlediska dějin knižní kultury středoevropské a evropské oblasti vůbec, věcnou i metodickou pomůckou pro katalogizátora historických fondů, ale také „poutavou“ četbou, z níž je možno inspirativně čerpat informace z různých, často i nečekaných hledisek. Jako nejzajímavější se mi v tomto ohledu jeví četba rejstříků proveniencí. A to nejen z toho důvodu, že v něm nalezneme knihy, které kdysi ležely v Klementinu, anebo byly součástí významných evropských knižních celků 16. století, z nichž máme dodnes v klementinských skladištích dochována ne bezvýznamná torza (např. knihy patřící významnému humanistickému polskému sběrateli Melchiorovi Krupkovi či dánskému humanistovi, historikovi Jindřichu Rantzauovi).

Závěrem mi nezbyvá nic jiného než na jedné straně svým slovenským kolegyním upřímně poblahopřát a popřát jim hodně sil do dalších, stejně objemných a obsahově zajímavých svazků, ale na druhé straně tak trochu zalitovat, že letité koncepční váhání v oblasti zpracovávání historických fondů i chybějící sehraný katalogizátorský tým způsobily (a stále působí) Národní knihovně ČR nemalé časové zpoždění, které předáme patrně do vínku generacím příštího tisíciletí.

Jaroslava Kašparová